

Spreektekst Bram van Ojik

Debat radicalisering, 4 september 2014

Wat brengt mensen ertoe om de gruwelijke video van de onthoofding van de Amerikaanse journalist James Foley – en we moeten daar helaas Steve Sotloff aan toevoegen - te liken? Die vraag stelt hoofd van de AIVD Rob Bertholee deze week in een interview in VN.

Een vraag die ook mij bezig houdt. Ik vind het letterlijk onvoorstelbaar. Op geen enkele manier kan ik begrijpen dat een dergelijke video iemand aanspreekt.

En toch wil ik dat wel. We moeten begrijpen wat er in de hoofden van jihadisten én hun sympathisanten omgaat. Ook dat stelt Bertholee. Alleen dan kunnen we voorkomen dat hun aantal groeit. Alleen dan kan je effectief radicalisering bestrijden. Als je niet weet waaruit de dreiging precies bestaat, dan kun je niet adequaat reageren

Je zou daarom verwachten dat een Integrale aanpak jihadisme begint met een analyse van de oorzaken van radicalisering. En vervolgt met een evaluatie van verschillende maatregelen. In 2005 lag er immers ook al een plan dat radicalisering tegen moest gaan. Heeft dat gewerkt? Werkte dat contraproductief? Neem de maatregel om mensen het leven zuur te maken – maatregel 11.b bestuurlijke maatregelen risicoreductie. Werkt dat? Of worden mensen er nog radicaler van?

Dat soort vragen. Daar wil je toch een antwoord op. Maar niets van dat al. Het lijkt er op dat het kabinet vooral bezig is geweest met de vraag: hoe komen we daadkrachtig over? Rijk en groen zijn alle maatregelen verzameld die al bestonden en die nog op de plank lagen. Ze zijn geordend, hier en daar een schepje er boven op, er is een nietje doorgeslagen en voila een Actieprogramma Integrale aanpak jihadisme.

Het maakt het Actieprogramma onevenwichtig en ondoordacht.

Vooraf daadkrachtig overkomen. In de woorden van minister Asscher: “Nu is het tijd dat de rechtstaat spierballen toont en in actie komt.” Dus voert de retoriek van repressie de boventoon. Wat we al kunnen tegen terroristische misdrijven gaan we nóg een tandje steviger doen. Predikers van haat en geweld worden ‘verstoord’ of zo mogelijk uit Nederland geweerd. We gaan internationaal informatie delen over onverdachte burgers. We pakken paspoorten en nationaliteiten af. En dat kan ook prima door de minister van Justitie zelf gebeuren. Daar hebben we geen rechters bij nodig.

Daarmee krijgt de rechtstaat geen spierballen, maar zwakken we haar af.

Dat er in het programma gelukkig ook verschillende maatregelen staan om de polarisatie in de samenleving tegen te gaan, daar hoorde ik ook de minister van integratie de afgelopen dagen niet over. Misschien toch een beetje te bezorgd om een “multiculti theedrinker” te worden genoemd.

Ik maak me, net als iedereen verschrikkelijk veel zorgen over het extreme geweld waarmee de jihad op steeds meer plekken in de wereld voet aan de grond probeert te krijgen. Ik maak me, net als iedereen, heel veel zorgen over de 130 Nederlanders die aan die Jihad een actieve bijdrage leveren en over de honderden anderen die dat overwegen te gaan doen. Natuurlijk

moeten we er alles aan doen om te voorkomen dat ze hun voornemens in de praktijk kunnen brengen. Maar ik maak me misschien nog wel de meeste zorgen over de volgens de AIVD duizenden Nederlanders die zich kennelijk aangetrokken voelen door de doelstellingen van de Jihad en het walgelijk geweld waarmee die doelstellingen worden nagestreefd. Inperking van hun vrijheid zal niet helpen om hen op andere gedachten te brengen. Hun opvattingen bestrijdt je niet met spierballentaal. Bestrijd je niet door mensen met een dubbele nationaliteit anders te behandelen dan mensen met één nationaliteit. Om die groep te bereiken moet je kijken naar de wortels van het probleem. Wat brengt mensen ertoe een opgestoken duim aan te klikken bij een filmpje waarin volstrekt onschuldige burgers door een ideologische wartaal uitkramende beul worden onthoofd.

Ik zou het niet weten, maar ik wil het wel weten. Niet uit intellectuele nieuwsgierigheid, maar omdat ik denk dat we alleen dan in staat zijn om het probleem bij de wortel aan te pakken.

AIVD-baas Bertholee wijst op het Actieplan Polarisatie en Radicalisering uit 2007. Daarmee werden lokale projecten gefinancierd om eerstelijnsprofessionals te trainen met minderheden in dialoog te gaan en signalen van radicalisering vroegtijdig op te pikken.

In 2012 werd de financiering stop gezet. “De intentie was goed, maar het is een beetje verwaterd”. Zegt Bertholee nu. Zijn de ministers dat met hem eens? Zijn ze bereid een dergelijke aanpak opnieuw een kans te geven?

Graag vraag ik het kabinet ook alsnog te reflecteren. Met de Kamer te delen wat de onderliggende analyse van het Actieprogramma en de weging van de verschillende maatregelen uit het pakket.

Bij de mensen die een onthoofdingsfilmpje op facebook ‘liken’ kan ik me niets voorstellen. Wat ik me wel kan voorstellen is dat moslims in Nederland denken ‘daar gaan we weer’. Daar gaan we weer met de heer Wilders die overal roeptoetert dat de Islam in Nederland de oorzaak van het probleem is. Daar gaan we weer: we moeten ons waarschijnlijk weer verdedigen op school, op verjaardagsfeestjes, in de kantine op het werk.

Gelukkig is de moslimgemeenschap weerbaar. Verschillende organisaties hebben al aangegeven ideeën te hebben hoe de radicalisering te bestrijden. Ik hoop dat het kabinet snel met die organisaties in gesprek gaat. En van mij mag daar best een kopje thee bij.